

RÓZSA ÚJSÁG

Német Kiadása: Ungarische Rosen-Zeitung.

VIII. évfolyam.

3. szám.

1895. január.

Évente 6 füzet 6 műmelléklettel.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 korona = 2 forint.

Egyes füzetek műmelléklettel 1 korona = 50 krajczár. — Egyes műmellékletek (rózsakép) 60 fillér = 30 krajczár.

Az »Ungarische Rosen-Zeitung« árai ugyanazok.

Hirdetési díjakat lásd első oldalon.

TARTALOM:

A használatban lévő rózsaszakmák tenyésztéséről és szaporításáról. — Műmellékleteink. — A róza tavaszi ültetése. — Rózsaszakmák Bulgáriában. — A Kamtschatkai rózsák. — Sweet Briar rózsák hybridái. — Sárga remontáló rózsák. — Miként kell rózsavirágokat szétküldeni! — Kérdések és feleletek.

Általános kertészet.

A tulipán. — Amerikai mintakertészetek. — Evelő cserepes szegfűk. — Ismaene calathyna (H) — Két óriás Coleus-faj. — Azalea indica Rhododendron töbe ojtva. — Rózsaszakmák Bulgáriában. — III. nagy német rózsakiállítás. — Frankfuri rózsakiállítás 1897-ben. — II. nemzetközi kertészeti kiállítás Drezdában 1896. évben. — Egy rózsaszakma jövője. — Finger Gyula.

Kiadó és szerkesztő

MÜHLE VILMOS
TEMESVÁROTT.

RÓZSA-ÚJSÁG.

←→ Német kiadása: **Ungarische Rosen-Zeitung.** ←→

Megjelenik minden második hónapban, műmelléklettel és két kiadásban: magyar és németben.

Kiadótulajdonos és szerkesztő: **Mühle Vilmos.**

Hirdetések csak $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{1}$ oldal terére vétetnek fel; árai:

Egész oldal 1 kiadásban	frt 6.—	Hirdetések, melyek mind a hat füzetben közölteknek, 10% engedményben részesülnek. (A magyar bélyegdíj minden egyes hirdetés után 30 krajczár, mindkét kiadásban tehát 60 kr., mi azonban külön nem számítatik fel.)	Negyed oldal 1 kiadásban	frt 1.80
mindkét kiadásban	frt 10.—		mindkét kiadásban	frt 2.80
Fél oldal 1 kiadásban	frt 3.50		Nyolczad oldal 1 kiadásban	frt 1.—
mindkét kiadásban	frt 5.25		mindkét kiadásban	frt 1.80

A használatban lévő rózsaalanyok tenyész- téséről és szaporításáról.

— Irtá Sprenger C., San Giovanni a Teduccioóban. —

A csipkerózsa minden északi országra nézve, hol a tél kemény és hosszú, hol a kerteket hónapokig hó temeti el, kétségtelenül a legbiztosabb és a leghasznosabb alany. Nélküle a szép oltott rózsák hasznos és állandó tenyésztése alig ha volna lehetséges, vagy legalább is oly végtelen nehézségekben és veszteségekben szenvedne, hogy az ember elveszíthetné ápolásától a kedvet, vagy hogy az összes rózsatenyésztés a mi fánkra szorítkoznék. Nem oly nagyon egyszerű dolog a leg-rövidebb idő alatt sok és alkalmas alanyokat nevelni e rózsából. A legjobb uton ez irányban természetesen Franciaország és bizonyára Németország nagy rózsaiskolái haladnak, de azért van itt is elég javítani és tökéletesíteni való. Legjobb, ha a vetni való magvakat magunk termesztjük. Először is kéznél van, vethető, a mikor akarjuk vagy a mikor szabad a föld és biztosak vagyunk benne, hogy a magvat a lehető legfrissebb állapotban bírjuk megszerezni. Azután még nagyon előnyös, ha magunk termesztjük, mert hozzá a maghozókat egyetlen egy, nagyon erőteljes, dúsán növő és lehetőleg tövis nélküli példányból, — melyet a mezőn vagy valamely szomszédbokrozathból vagy bárhol választhatunk, — dugványok által szaporíthatjuk. Ezen egyedüli származék utódjai aztán igazi és valódi vadrózsák lesznek és nincsenek kitéve annak, hogy minden másféle vadrózsákkal keverteknek tűnjenek fel, a mint ez az eset áll a vadon szedettteknél. E maghordozókat lehetőleg védve ültetjük nagy fák közelében, annélkül azonban, hogy ezek által elnyomassanak és e czélra sorba ültetjük őket, úgy, hogy a rózsabogyókat később könnyen szedhessük és nagyon közeli érintkezésbe ne jöjjünk esetleg a nagyon is tövises ágakkal. Ezen sorok, — annélkül, hogy igazi sövények volnának, mégis ezeket helyettesítik, hi-

vatlan tolakodóknak elállják az utat és a kert dalosainak védelmet és lakást nyújtanak, és ezekre menő rózsabogyóikkal oly díszet képeznek, mely minden kertész dicséretére válik. Ehhez jön még a kiválóan egészséges rózsabogyó, mely egyike a legszebb és legégszesebb gyümölcsöknek Európa erdeiben, melyre azonban még mindig nem fordítanak figyelmet, mely úgyszólván semmibe sem kerül, tömegesen terem és csodálatra méltó biztossággal ad rendkívül finom, egészséges geleét, melyből pompás gyümölcslevest lehet készíteni, mely még a legelkényeztetettebb szájpadrásnak is ízlik. Talán nem mindenütt tudják, hogy e gyümölcs sokszori vagy rendszeres evése kö- és egyéb hasonló bajoktól megóv és ezeket már keletkezésük alatt is elmulasztja és gyógyítja! Elég ok arra, hogy továbbra is ne mellőzzük. Ezen magtermőket tehát bizonyos távolságban egymástól ültetjük, őszi időben 3—4 jól érett dugványt a jól előkészített ültetési gödörbe teszünk azon reményben, hogy egyikük bizonynyal gyökeret fog verni, és néhány év mulva szép idomu, széles bokrok birtokában leszünk, melyek egymást érinthetik, annélkül azonban, hogy teljesen összezáruljanak. Vethetünk először októberben rögtön a szüret után, még akkor is, ha a kőkemény magvak még n e d v e s e k. Másodszor a tél folyama alatt, feltéve, hogy a föld szabad, és tavasszal egészen áprilisig. Mivel azonban a magot — hogy el ne veszítsük, — őszszel kell beszedni, legjobban úgy őrizhetjük meg, hogy friss homokba vagy földbe rakjuk a pinczében vagy más helyiségekben, s ott hagyjuk a vetés idejéig.

A vetést először is direkt a szabad föld jól előkészített talajában eszközöhetjük. Másodszor jól fekvő ablakokkal fedett trágyaágy-szekrényekben.

Mindig arról kell gondoskodnunk, hogy a talaj gondosan át legyen kapálva és a mag jól beszorított. Ha üveg alatt akarunk vetni, vegyünk finom jól összekevert régi trágyaágyföldet dúsán homokkal és kevés erdei földdel keverve, takarjuk be

jól a magvakat és szorítsuk be. Természetes, hogy e vetéseket folyton nedvesen kell tartani. Az őszzsel való vetés azon előnyt nyújtja, hogy kisebb területen is sok ezer magonczt lehet nevelni, melyeket már következő áprilisban vagy májusban levelestül elültethetünk, és így egy teljes esztendő t nyerünk. Azt hisszük, hogy itt nem kell tovább foglalkoznunk a vetéssel. Minden kertész mai nap tisztában van vele és tudja, hogy a fiatalabb magoncok elővigyázatos vetése nagy nyereséggel járhat.

Nem annyira fontos a csipke-rózsának dugványok általi szaporítása, mely a mint látszik, nem csak ritkán, hanem alig valaha jön alkalmazásba. Pedig nyújt néhány előnyt, melyet a kertésznek nem kell figyelmen kívül hagynia, mert először is megtakarítjuk a magvakat, másodszor már áprilisban, tehát alig 9 hónapra rá oltóképes, erőteljes alanyokat kapunk. Itt mindjárt azt is meg kell említenünk, hogy ezen dugványtenyésztés első sorban szabadföldi rózsákra nézve bir értékkel, de sokkal kevésbé az edényekben való tenyésztésre, még pedig azon okból, mivel a gyökérhajtás nagyon is dús találna lenni és a dugványokat nem metszhetjük oly rövidre, hogy aztán edényekben elég helyet találjanak. A szabadföldi rózsákra nézve azonban annyival is inkább birnak értékkel, mivel a gyökérverés épen nagyon gazdag mértékben történik és mivel e gyökerek mélyebbre hatolnak és az oltványok rajtuk igen erőteljesen tenyésznek. A dugványok által való szaporítás továbbá még azon figyelmen kívül nem hagyandó előnyt is nyújtja, hogy módunkban áll e célra nem csak nagyon erőteljes egyedeket választani, hanem olyanokat is, melyeken nagyon kevés tövis van. Tehát nagyon sok munkát takarítunk meg az oltásnál és gyorsabban meg kellemebben megy a munka. Hogy minden esztendőben tetszés szerinti mennyiséget vágassunk a dugványokból, természetesen megint alkalmas ültetvényre van szükség és ez épúgy mint a maghordozóknál, sövény alakban rendezhető be. Egy töről elegendő anyagnövényeket szerzünk; évente alig hogy lehullott a lomb, levágjuk magunknak a teljesen érett évi hajtásokat, és itt bátran visszanyúlhatunk a két éves fáig. E dugványoknak legalább 15 cm. hosszúaknak kell lenniök és nagyon simán metszendők le éles késsel valamely szem, vagy — a mi még jobb — valamely csomó alatt. Kötegebe lesznek csomózva, aztán a földbe rakjuk őket, s ott hagyjuk egészen azon időpontig, midőn rendeltetési helyükre akarjuk őket ültetni. De nem szabad elfelejteni ama rügyeket, melyek a föld belsejébe jutnak, óvatosan megsemmisíteni és pedig úgy, hogy a gyökérképződés, mely ép a rügyek alatt a legerősebb, ne szenvedjen, sőt hogy az utóbbi elmozdítássá. Óvatos, éles

vágással lemetszük a rügyek fejét, annélkül hogy valami mélyre nyulnánk. Ezáltal a későbbi mellék-tőképződésnek vetünk gátat! Mindeme munkát ügyes emberek télen át is végezhetik, mi alatt odakünn hó és jég uralkodik és minden megdermedve nyugszik. Jobb volna azonban, ha a dugványokat még őszzsel lehetne elhelyezni. Jobban nőnek és nedvűsabbak az oltási tenyészethez. Keskeny ágyakban, de nem nagyon közel egymáshoz lesznek elhelyezve, vagy a mi még jobb mindjárt oda ültetjük őket, a hol be akarjuk oltani és különben egészen úgy kezeljük őket mint a magoncokat. A nemesített rózsaszemei nagyon könnyen fognak rajtuk és így gyorsan válnak kereskedési rózsákká. Sőt a magas törzsű tenyésztésre is nagyon jól alkalmazható a szaporítás ezen módja. Az előnyök rendkívüli mértékben szembeátlók és félreismerhetlenek. Enyhébb éghajlat alatt, hol a nyár és az ősz hosszabb és melegebb, és a fa jobban érik, a tenyésztés jobban is sikerül; hiszen minden az érett dugványfától függ. Azért gondoskodni kell, hogy az anyanövényeket oly szabad és napos térre ültessük, hol a szél, világosság és levegő, nap és hold szabadon hathatnak rájuk és akkor érett dugványfát fogunk kaphatni.

A magoncok praktikus ültetése kisebbszerű földhátakra, különösen nehezebb talajban bizonyly annyira ismeretes, hogy itt aligha kell erről beszélni. Mindenesetre ennek úgy kell történnie, hogy az apró növényceskék ne szenvedjenek, el ne száradjanak és arra szolgál, hogy a gyökérnyakra való nemesítést megkönnyítse.

A dugványoknak ily módon való tenyésztése azonban nem tanácsos, mert a gyökérképződés nem lesz kellőleg előmozdítva. Ellenben nagyon jól lehet a dugványokat már szeptemberben ládába ültetni, — melyek a hideg beálltával befendők, — és aztán őket a következő tavasszal, mikor gyökereket hajtának vagy már hajtottak, a szabadba kiültetni és ez esetben a magoncokhoz hasonlóan kezelni. Így már augusztusban oltásra képesek lesznek. E mód mellett sokkal rövidebbre is nyeshetők a dugványok, esetleg 6—7 cm-nyire. A magastörzsek tenyésztése ily dugványokból kitünően sikerül.

Rosa canina-nak rendkívül sok válfaja van. Legjobban cselekszünk, ha a honi és legerőteljesebben növő fajokat gyűjtjük össze, már csak előfordulási helyeinek különféle égalji viszonyai miatt is. Van azonban néhány nagyon jó faj is, melyek gyakran a R. canina-val téveszetetnek össze és vele együttesen található a tenyészdekb. Egyike a legjobbknak e fajból a valamivel kevésbé magas és kissé erőteljesebben növő Rosa rubiginosa Lin. E rózsza nagyon könnyen megismerhető arról, hogy levelei Reinette almaszerű illatúak, ha őket

szétdörzsöljük. Majdnem egész Európában sűrűn fordul elő, jobban szereti azonban a dombvidéket, mint a síkságot. Ép úgy lesz kezelve mint a *R. canina* és különösen alkalmas alanyok olajrózsák, centifoliák, moharózsák és néhány nagyon tövises rózsa, mint pl. a *pimpinella* rózsa számára. Mint alany nem oly értékes azonban mint a *R. canina*, habár ő is oly hideg országokban, hol a nemesített rózsákat a szabadban, a hol állnak, át akarjuk teletetni, szintén értékkel bír.

Oly módon szaporítják mint a *R. caninát*, ép úgy magoncok, mint dugványok által. Sövények számára amannál többet ér, mert sűrűbben nő. Ezen alanyból is a legkevésbé tövises példányokat szoktuk kiválasztani szaporításra, hogy munkát és sebeket is takarítsunk: A sokat megvitattott és vitás rózsa *Manetti*, melyet nem a Mondrából való *Manetti*, hanem *Bertini M. Versaillesből* nevelt a Bourbonrózsából, mint alany nem bír oly értékkel mint a *R. canina*, melyből minden esetre sok vér van ereiben és melytől egyenes ágon leszármazik. Rendkívül gyorsan nő, úgy, hogy már egy félév alatt nemesíthető alanyokat kaphatunk. Azon hibája van, hogy nagyon könnyen és nagyon sok földalatti hajtást hoz és ezáltal a tenyésztőnek sok munkát és bosszankodást okoz. És ezen majdnem legyőzhetlen hajlama által a rajta ülő nemesrózsát is megöli és ő maga is csak rövid életű. Szaporítása kizárólag dugványok által eszközözlendő. Ép úgy kezeljük, mint a csipke rózsa, de inkább rövidere vágható, mint amaz; könnyen ver gyökeret és már augusztusban oltható növényeket ad, legalább is az alvó szemek számára. Kevésbé telelőképes, edénybeni tenyésztésre előnyt érdemel és különösen *thea* rózsáknak szolgál alanyul, mert ő maga is többnyire hajtó és vegetáló kedvet mutat. Ezen — rövidesen *Manettinak* nevezett rózsa dugványait egész korán kell vágni és különös elővigyázattal eljárni s akkor sok későbbi munkát takarítunk meg. *Sima*, biztos metszés és óvatos kivágása a földalatti rügyeknek, annélkül hogy a gyökereknek épen ezen rügyek alatt erős mértékben történő fejlődését gátolni szabad volna. A ki néhány ujdonságot gyorsan akar szaporítani, a ki sok edény-rózsát tenyészt és önmaga neveli magának a tenyészrózsákat, jól teszi, ha sok *Manettit* kultivál. E rózsa élénk, erőteljes, életkedvű és gyorsan kész, de egyszersmind daczos, könnyen hajt mellékajtásokat és rövid életű. Magastörzsűkhöz kevésbé alkalmas.

A szép, Chinából már 1804-ben behozott *R. multiflora* néhány Európában nyert válfajában nagyon szép alanyokkal szolgál. A leghasználatosabb a nem nagyon hideg vidékeken, Dél- és Közép-Franciaország égalja alatt az ismeretes *De la Grifferaie*.

Nagyon gyorsan és jól nő és rendkívül szép alanyokat szolgáltat Bourbon-Noisette *thea* rózsák számára és a kertész által sokféle alkalmazásban részesülhet, a nagybani tenyésztésben pedig úgyszólván nélkülözhetlen. Nagyon könnyen szaporítható dugványok által, melyek rövidere és simára lemettetvén majdnem kivétel nélkül gyökeret fognak és már a jövő július—augusztusban oltathók. Hosszú életű, nagyon kitartó és nem oly könnyen hajt mellékajtásokat, ha elég elővigyázatosak vagyunk, mindama rügyeket, melyek a föld alá jutnának — előzőleg elnyomni. A szaporításhoz nem is szükséges arra gondolni, hogy anyanövényeket ültessünk e rózsából, hanem elegendő, ha iskolákból évi hajtások dugványait használjuk; természetes, hogy a fának teljesen éretnek kell lennie, más-különbben nem hajt gyökereket a szabad föld feltételei szerint. A faiskolák alanytenyésztői mindig jól teszik, ha vételre ajánlják; és mindig fog is vevőt találni, mert a valódi rózsatenyésztőnek folyton pótlásra kell gondolnia. Ha a fentemlített rózsák válfajaikkal és közeli rokonaikkal a hideg észak számára valók végtelen hosszú pihenési idejével hó és jég alatt, vagy Közép-Európa és hasonló országok számára, úgy van egész seriánk — az északi égöv iránt nagyon is érzékeny rózsákból, melyek azonban annál jobb tulajdonságokkal bírnak a verőfényes, rózsadús dél sőt a forró égöv számára is. Ezen tulajdonságok egyike épen kimeríthetetlen, elfáradhatatlan vegetáló képességükben, és folytonos, majdnem sohasem megszakított virágzási kedvükben áll. Könnyen érthető tehát, hogy a mint amazok a téli pihenés iránti hajlamukat a nemes galynak átadni hajlandók, ezek épen ellenkezőleg a nekik sajátos életkedvet és virágzási hajlamot átviszik a nemes rózsára és ezt úgyszólván kényszerítik, hogy örökös szépségben és fáradhatlan virágzásban maradjanak, melynek legföljebb a tropikus forróságteljes tűzében enged némi pihenést. E rózsákhoz, melyek mint alanyok ily kitűnő szolgálatokat tesznek, első sorban Linné híres „*R. indica*“-ja tartozik, mely maga is olyannyira változatos volta mellett leg-nemesebb vérből való utódjai egész seregének és már gyengéd rózsafajoknak szenteli életét. A *R. indica* majdnem kizárólag Dél-Európában minden rózsának különbség nélkül szolgál alanyul legtöbbnyire azonban saját faja *thea* rózsa-utódjainak. Előszertetettel veszik erózsát Franciaország déli részében és Olaszországban és leginkább neki köszönik a Riviera rózsatenyésztői téli rózsavirágzásukkal elért sikereiket. Úgy látszik, hogy az amúgy is több mint hálás *thea* rózsák virágzási hajlandóságát még fokozza, és kétségtelen, hogy növése erőteljességében a *R. Banksiana* alig, — de különben egyetlen egy más rózsa sem tesz túl rajta. Azonkívül még annyi jó tulajdonsága van, hogy az oltványhordó

rózsák királynőjének volna nevezhető. Nagy kort, sőt igen nagy kort ér el, könnyen, játszva és dúsan hajt gyökeret. Kevés tüskéje és tövise van, minden nemes rózsát könnyen befogad és még a legfinomabbak is könnyen egyesülnek vele. Szaporodása gyors, növése élénk és elegáns. Különösen a *R. indica* major rendelkezik mindezen jó tulajdonságokkal és válfajaiból számosat találni, melyek kitünő alanyokul szolgálnak. Szaporítása céljából anyanövényeket ültetünk tetszés szerinti mennyiségben, rövidre és simán nyesünk és a dugványokat november—december hónapokban ültetjük. Valamennyi nagyon könnyen nő és majdnem valamennyit lehet már a következő nyáron beoltani. Vannak tenyésztők, kik augusztusban a *R. canina* érett fájából rövid dugványokat váganak maguknak, ezeket azonnal be is oltják és most e beoltott gyökér nélküli dugványokat árnyékos, hűvös fekvésű ágyakba vagy 25-ével edényekbe ültetik, a föld vagy az edény feletti rügyet frissen és nedvesen tartják. E dugványok az ős folyamán alatt meggyökeresednek, hajtani kezdenek, a rügy lehetőség szerint simulni iparkodik, megfogamzik és nemsokára ki is hajt. Ezen felette egyszerű és olcsó procedura ép oly praktikus, mint a mily kevésbé ismert és megérdelmi, hogy utánoztassék. A dugványok egészen rövidre lesznek vágva és az edényekben könnyedén találnak helyet. Ezen indiai rózsza gyökeresedési képessége egyáltalában mód felett van kifejlődve. Ilyekben ezerszeresen is többszörösíthető a Marechal Niel, Malmaison és tanácslom is az északi kertészeknek, kiknek rózsza kell, hogy rózsáikat a hideg üvegágyak részére mint a Malmaison és más hozzá hasonlókat e módon neveljék. Az edénytenyésztésre különben kitünő e rózsza, mivel gyorsan gyökeresedik és nagyon kitartó. Ajánlatos volna a jövőben az összes edényrózsákat kivétel nélkül a *R. indicán* nevelni. Jobb nem is létezhet. Van az indiai rózsának egy különös fajtája Nápolyban, melyet ott szintén előszeretettel alkalmaznak alanyul. Növésre nézve igen nagy, végtére kissé kúszó és egész csomó gyengéd hússzínű, félig telt virágokat hoz. Rövidesen „la Bella di Napoli“-nak nevezik, vagyis a „nápolyi szép“-nek. E rózsza áprilistól szeptemberig mesés könnyűséggel fogad be minden rózsaszemet, 3 méter magasnyire nő és nagyon öreg lesz. Mellékajtásokat nem hajt és töveiből a legnagyobb könnyűséggel lehet magas töveket nevelni. Csak le kell vágni a második évben a földig és aztán ez erőteljes hajtásokat gondolni és nemsokára lehet 2 méter magas, majdnem tövis nélküli, szép törzsünk, mely nagyon erős és nehezen törnek még a későbbi nemes gallyak koronájának terhe alatt is. Így tehát a napfényes délen az észak hideg rózsáinak alig van élhetési joguk és határozottan kénytelenek a büszkébb és kevésbé fegyverzett déli

rózsának átengedni a helyet. — La Bella di Napoli nagyon könnyen nő dugványok által és másutt is kísérlet volna teendő vele. Tropicus vidékeken a legjobb sikert helyezi kilátásba. Az összes thearózsák, különösen a gyengébbek számára nincs nála jobb alany. Minden rózsát, sőt még remontant, moha és centifolia rózsát is lehet reá oltani, különbség nélkül valamennyi kitünően fog nőni rajta és virágozni és sokkal jobban remontálnak rajta mint a caninán vagy a Manettin. Ezen alany azonban nagyon érzékeny a fagy iránt és így tehát — a mi ismétlen említendő, — csak enyhe égöv alatt jöhet alkalmazásba. Ha azonban magas tövű rózsákat akarnánk tenyészteni edényekben vagy szabad ágyakban, ültessük a „nápolyi szép“-et alanyként, mely másutt még teljesen ismeretlen, nemsokára azonban az egész világot megnyerné. Honnan jön és micsoda, aligha lesz többé kipuhatható, talán ép oly idős Európának, mint ősfarmája a *R. indica*, mely már 1789-ben hozottat Chinából Angliába és Franciaországba.

Egy — alig mint ilyen ismert alany a hónapi rózsza, a *Rosa indica semperflorens pallida*. Ezen, a kertekben annyira elterjedt rózsza szép ifjúságával, t. i. a gyönyörű bimbókkal rendkívül könnyen nő dugványokból és fáradság nélkül szaporítható tömegesen. Nem hajt mellékajtásokat, minden talajban megél, gyorsan nő, minden rózsát kivétel nélkül befogad, és megszakítás nélkül dúsan virágozik. Mindezek értékes tulajdonságok és mégis — bár némely helyen mint alanyt használják, még mindig elég ritka. Különösen az oly hálás és legnagyobb részt sajnosan kivesszett Bengálrózsák, melyeket egyszer oly nagyra becsültek, továbbá a thea- és Noisette rózsák részére kitünő alany és a ki thearózsákat vagy theahybridákat ápol edényekben, jól teszi, ha őt veszi alanyul. Kitünően hajt, nagyon jól gyökeresedik és nagyon öreg kort ér el. Természetes, hogy északon szabad földbe való ültetés által erős alanyokról kell gondoskodni, ezeket már tavasszal oltani és ősszel kivenni és edényekbe ültetni.

A rózsák óriása Lady Banks rózsája, a *Rosa Banksia* e *R. Sr.* vagy a mint most mondják *R. Banksiana*. Magas kort és óriási nagyságot ér el. Nagyon magasra kúszik és a legmagasabb faju fakoronákat is átfonja és az emberi lakások falait legrövidebb idő alatt elborítja. Igaz, hogy csak egyszer virít, de nagyon hosszan és kitartóan tavasszal, de azért folyton nő és sohasem érett. Ő maga az élet és alig alkothatunk fogalmat magunknak, mennyire tünteti ki a természet e rózsát. Ez okból is kiválóan alkalmas, hogy alanyul szolgáljon. Ezt be is látták Olaszország intelligens kertészei, és azért e célra rendkívül nagy mértékben kedvelik.

Nem is lehet jobbat kívánni e tekintetben déli vidékeken. Egyszerűen valamely gyönyörű lugas oszlopai mellé ültetjük, melyeket aztán zöldre bevon. Ha már valamennyit átfonta, akkor a M. Niel rügeit, vagy a melyikét kívánjuk — belé oltjuk, egy sem fog elveszni és 2 év múlva az egész rózsalugas a teljes déli rózsapompában virul. A régi Banksiana-ágakat lassan-lassan eltávolítjuk, és a kúszó thearózsa elfoglalja helyeiket. Mindez oly gyorsan, oly csodálatosan megy, hogy észre sem venni. Ha kopár falakat akarunk rózsákkal befedni, nem is létezik nála jobb alany. A Banksiae-t a fal tövénél elültetjük és karsu ágaiba — a hol épen lehet — kúszó rózsákat oltunk, mint pl. M. Niel-et. Néhány év alatt a legmagasabb, — ötemeletes házak falai is zölddel vannak bevonva és millió rózsza fedi őket. Minden rózsát befogad, és mivel a rajta ülő thearózsák megint másokat vesznek fel könnyen, a kertész számára gyönyörű játéka nyílik rózsagödrei és rózsafalai alakjában és színeiben!

Egyáltalában a keletázsiai rózsza a délszaki kerteknek alkalmat nyújt a rózsavilág oly pompájának kifejtésére, melyről északon nem alkothatni világos képet.

Minden szépséget, minden varázst, mindent mit művészet és természet alkotott, mindent mit az ember látott, megnyert, nevelt és szeretett, mindent ő emeli csak nagyszerű érvényre, és mindennek csak ő kölcsönzi a fényt és kellemet, mely a rózsavilág sajátja. Kicsiny, majdnem elvesző kicsiny az észak rózsavilága, óriási, pompás és ennek folytán a kellemet nem nélkülöző a déli vidékéké. De vajon nem nyerhetné-e az észak kertésze ez óriási pompát üveg alatt? Nagy valószínűség szerint igen, de ahhoz türelem, pénz és a R. Banksiae kell. Kétségen kívül, a legnagyobb üveglapokat is át lehetne fonatni Banksiaere oltott Maréchal Nielekkel, és ezek aztán télen és kora tavasszal óriási mennyiségű rózsát szolgáltatnának. A Banksiae örökzöld és e tulajdonságát délen valamennyi alanyára, valamennyi reá bízott rózsára átruházza. Könnyen és nagy mértékben szaporítható dugványok által, melyeket őszszel kikészítünk, vagy Margatti által, mely nagyon ajánlatos szaporítási mód és ősi olaszországi eredetű.

Létezik még számos alany, és végtére is minden nemes rózsza elfogadja a másikat és csakis a hiányzó vagy többé-kevésbé számosan jelenlévő tövissek, melyek a nemesítést olyannyira akadályozzák, birhatnának döntő befolyással, ha nem volna a rózsatenyésztő országok égövi fekvése a fő zsinórmérték. Tehát marad a legjobb alany a hideg észak számára a R. canina vagy ennek egyik-másik válfaja, — a fagymentes dél sőt még a forró égöv számára a R. indica; a többi mind végtére is nélkülözhető volna.

Műmellékleteink.

Már több ízben intézték hozzánk azon kérést, hogy a legjobb „hajtatási rózsafajokat” képben mutassuk be. Midőn ezen kívánalmaknak eleget teszünk, a mai füzethez egy színes kép helyett 3 táblát csatolunk oly hajtatási fajokról, melyeket minden ismerő a legjobb fajok közé sorol és melyeknek értékéről nem egyszer volt alkalmunk meggyőződni. A magunk részéről a legkiválóbb fajoknak tartjuk.

1. American Beauty. (R. hybrida bifera.) Ezen Henderson new-yorki czég által 1887. évben üzleti forgalomba hozott rózsza Bancroft 1886. évi termesztése. Sokan azt állítják, hogy e faj a Ledéchaux-nak 1876. termesztett, „Mad. Ferdinand Jamain” nevű rózsájával azonos (synonym). Amerikában ez a legkedveltebb és legjobban megfizetett rózsza, mely sokszor bámulatos áron elkel. (Egy virágért fizetnek 2—5 frtot. — Visszeladók, kik nagyban vásárolják, százáért 150—350 frtot fizetnek.) A legszebb piros hajtatási rózsza hosszú erős száron, igen nagy, csészéalakú, karmazsin-rózsaszinpiros és jóillatú virággal, mely nem éppen túlságosan, de elég nagy számban nyílik.

2. Madame Caroline Testout. (R. indica odorata hybrida.) Pernet József 1891. évi termesztése. Egyike a legszebb, legjobb illatú és legdúsbabban virágzó fajoknak. (A görilitzi rózsakiállításán, hol nagyobb számban volt kiültetve, általános feltűnést keltett.) Bimbói hosszúkásak és igen elegánsak. Meglepő szép virágai könnyen nyílnak, selymeszerű rózsaszínűek sötétebb középpel, halvány rózsaszínnel segélyezve. Elsőrendű faj!

3. Madame Hoste. (R. indica odorata.) Guillot által 1888-ban termesztve. Az igen nagy, fehérsárga és crèmeszínű középmű virágok könnyen nyílnak. A növény erős hajtásokat hoz, szép lombozatú és hajtásra, valamint a szabadban való termesztésre egyaránt beválik.

A rózsza tavaszi ültetése.

Irta Cséser Gyula, Miskolczon.

Alig van kertész vagy kertkedvelő, a ki a rózsza tenyésztésével kisebb, vagy nagyobb mértékben ne foglalkozna; természetesen mindig a climaticus viszonyokhoz mérten, más és más eljárással; mert míg p. u. a délvidéken az őszi ültetést tartják előnyösebbnek, addig itt a felvidéken csak is a tavaszi ültetés vezethet jó eredményre. Megfigyelésem tárgyává téve itt a felvidéken az őszi ültetésű rózsákat, a következő tapasztalatra jutottam. A kiültetett rózsák, melyek nagyobbára bourbon és remon-tánsak voltak, a tavaszi felszedésnél — 12%-ka végleg tönkre ment; részint penészedés, rothadás, elfagyás következtében, bár a befödés földdel történt. A megmaradtak is nagyobb részt lazán

állottak a földben, mely körülmény a be nem gyökeresedés jele; ebből kifolyólag a hajtások is igen gyöngén mutatkoztak, s csakis lassú vajadás után fejlődtek megfelelőleg. Megjegyzem, miszerint az ültetéshez, cserépben begyökeresedett magasztörzsű egy éves oltványok használtattak. Mind eme hátrányok pedig, csakis a gyakori változó időjárásnak tulajdonítható, azért itt csak is a tavaszi ültetést vehetjük figyelembe, még pedig a következő eljárással. A földterületet, ha a körülmények megengedik, a tél folyamán 50 cm. mélyen forgatjuk és trágyázzuk. Május közepén, mikor az ültetést megkezdhetjük — elegyengetjük a földterületet s megjelöljük a kiültetendő helyeit. A megjelölt helyeken 35 cm. mély és 25 cm. széles gödröt ásunk s beültetjük a rózskákat; de ha lehetséges, melegágyi földet használunk az ültetéshez, s a gödörből kiszedett földdel az úgynevezett kerüléket vagy tányért csináljuk a rózsátó körül, melynek szélessége 25–30 cm. lehet. Mind ezek után öntözzük meg jól, s fedjük be az egész ültetvényt 10 cm. vastagon, félig érett trágyával. Az ily módon beültetett rózskákat vágjuk vissza késsel — tekintet nélkül a fajokra — lehetőleg egyformán. A karózást csak egy-két hét múlva eszközöljük; mikor már a föld, illetve a növény kellőleg leülledett.

Ezek volnának ama eljárási módozatok, melyeket a felvidéken a rózsza ültetésnél figyelembe kell venni. Megjegyzés nélkül nem hagyhatom, miszerint az utóbbi 94-iki száraz évben is foganatosított kiültetés, még pedig jó eredménnyel, amennyiben az első virágzás június 24-én, a második augusztus 28-án kezdődött, bár az öntözés és trágyázás kétszer alkalmaztatott; a befedésnél tett jegyzetek nyomán a hajtások hossza 25 cm-től 90 cm-ig volt, s némelyek vastagsága 11–14 mm.

Rózsaolaj.

Válassz a tavalyi évfolyam 5. sz. füzetének hasonló felirású cikkére.
Betz C. kertésztanítótól Rustschuk-ban (Bulgária).

Müller Ottó úr, Frain-i uradalmi kertész e folyóirat tavalyi évfolyamának 5. sz. füzetében „Rózsaolaj“ felirattal cikket közöl, melyet annyira nem tetszéssel olvastam, hogy számtalanszor megkérdeztem önmagamtól: Válaszolj-e te erre a cikkre vagy pedig hagyd a dolgot a saját rendjére? Végre azonban azt kellett mondanom magamnak, hogy hiszen ily nagy tévartás követése mellett, (és tagadhatlanul ilyen e cikk) mint a minő itt bennfoglaltatik, nem csak a kertészeti világ, hanem esetleg más szükséges emberi munkaerő drága, értékes ideje és végül — ha ily tévartás megczafolása vagy illetve helyesbítése nem eszközöltetik, — egész tőkék is veszendőbe mehetnének és így már az igazságszeretet is arra kényszerít

hogy — még mielőtt Müller úr azon örömet élne meg, hogy Magyarország nagybirtokosait a rózszaolaj termelésére csábítva és végül az ártatlan, járatlan, üzlet-kartársakat tévutakra vezetve lássa — hogy az igazságnak érvényt szerezzek, praktikus, itt ez országban szerzett tapasztalataimat — melyek az említett cikk szerzőjének tanával homlokegyenest ellenkeznek, itt a nyilvánosság elé vigyem és ezáltal sokakat végzetés tévedéstől megóvják. A ki e folyóirat t. olvasói közül, Möller német kertészeti lapját — Erfurtban — megszeresheti, az ott az 1886. évfolyam 302, 310 és 322 oldalán egy általam irt cikkben, melyhez egy — Délbulgáriában használatos destilláló üst ábrája van csatolva, — a rózszaolaj előállításának manipulációját az igazságnak megfelelőleg leírva és sokkal kimerítőbben olvashatja el, mint a mennyire azt itt e cikk céljához képest előadhatnám. Még előre akarom bocsájtani, hogy magam utaztam be személyesen mind ama vidékeket, a hol a délbulgáriai rózszaolajat előállítják, úgy hogy a távolabb állók minden kétségtől mentek lehetnek előadásom tekintetében. És most a dologra.

Müller úr az ő cikkében (kellő bevezetés után) az 5. oldalon azt mondja, hogy a kszanliki parasztlak (az avatlanok kedvéért felemlítjük, hogy Kszanlik csak vidéki város és hogy Karlovó, valamint Kalofer kerületekben ép annyi rózszaolajat állítanak elő), a rózszaolajat a napon való destillálás útján állítják elő. Nem, tisztelt Uram, ennyire kedvezően még sem jár el az Uristen a bolgár parasztlakkal és bizony nem egy darab fát kell, hogy a híres Schipka-balkán ideadjon, míg az ottani pór rózszaiból azt a kevés olajat szerencsésen meg tudja gazdálkodni. A rózsákat magas, rézzel bevont, erősen zárható vasüstökben megfőzik és az így nyert rózsaszavizet külön üstökben újra forralják (a zsír fenn úszik, mondja a közmondás) és a forralásnál az üst felett széles vaskalapot alkalmaznak, mely az immár forrásnak indult rózsaszaviz páráját felfogja. E gőzpára cseppek alakjában fut be egy szűk — az üst tetején alkalmazott és jól kikészített agyaggal és vászondarabokkal jól ellátott pléh-csővön keresztül, mely utóbbi egy mellette álló és be- és lefolyás által mindig hidegen tartott vízzel megtöltött hordón keresztül egy alája állított, 5–6 liter térfogatú palaczkba vezet, a melyen aztán, ha teljesen kihűlt, körülbelül $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ ctmtr. magasságban — a palaczkfej szélességéhez képest — olaj rakódik le, melyet aztán lemerítenek. Bár mennyire kezdetlegesnek képzeljük a beavatlanok ezen egész eljárást az előállítási eszközökkel együtt, a nyugat nagy gépezetei mellett mindazáltal csak azt az egy hátrányt mutatja, hogy a dolog lassabban megy. Talán lehetséges, — de én kételkedem benne, — hogy gyáraink javított, drága

destilláló-készülékei által a mennyiségre nézve is valami kis mértékben többet lehet nyerni, mint az ottani eljárás által; de hogy ez emberek praktikusán dolgoznak, a mellett olajuk minősége tesz tanubizonyságot, mely minden ellenkező állítás daczára is még mindig jobb mint Lipcse készítménye. Hogy a t. olvasók a hosszú fejtöréstől megkíméltessenek, vajjon mennyit nyernek ott vagy mennyi haszon jár: szolgáljon a következő számvetés felvilágosításul. 25–27 kgr. rózsára (illetve levélre, a mint mondani szoktuk) normális számítás szerint körülbelül $2\frac{1}{4}$, legfeljebb $2\frac{1}{2}$ gr. rózsaoaj jut, e mellett azonban, — a rózsák szedését belcértve, — folyton és állandóan 3–4 személyre van szükség. Láthatja, igen tisztelt Müller úr, mennyire üt el a napon való des'illástól az előállítás a valóságban. Ön talán azt fogja nekem válaszolni, hogy épen ezen ódivatú destilláló eljárás teszi lehetetlenné a rózsalevelek nagyobb mérvű kihasználását, illetve, hogy a modern eszközökkel úgy mennyiségileg mint minőségileg nagyobb eredmény érhető el. Erre azt felelem: Jöjjön Ön én hozzám, igen tisztelt Uram és mutatok Önnek egy levelet, melyben egy nagy cég, — a mely évek óta experimentált és a dolgot épenséggel kierőszakolhatni vélte, — engem arra kér, hogy a külön e célra beszerzett destilláló készülékét itt adjam el, mert — német költségek mellett a dolog nem fizeti ki magát.

Azután áttér Müller úr értekezése a Lipcse melletti Schimmel és társa cégére és ennek 100 holdnál nagyobb ültetvényét dicsőíti és a hozzátartozó gépeket. Tisztelt Müller úr, kérem, ne ismerjen félre, mintha én a haladás ellensége volnék; dehogyt, Isten mentsen! én minden becsületes munkát tisztelek és ottani honfitársaimnak minden jót kívánok, mindamellettt azonban nem hallgathatom el a közmondást: „Végén csattan az ostor.“ És miért?! Előttek egy levél 1888-ból, melyben Konstantinápoly legelső rózsaoaj-kereskedője azt írja, hogy a német rózsaoaj minőségileg nagyon gyöngé és csak úgy kel el, ha keletivel van keverve. Érti Ön a beszédet? Melyik forrásból meríti Ön azt, hogy a lipcsei rózsaoaj minőségileg jobb és nagyobb vételárnak örvend, mint a keleti? És most a földolagra! Már előzőleg idézett cikemben, Möller német kertészeti lapjának 322. oldalán elmondtam, hogy a rózsaoaj, a mint annak előállítása közkeletűvé válik, árban nagy mértékben lejjebb száll. (A valódi kertész kell, hogy kereskedő is legyen). Mily helyesen itéltem én akkor, annak bizonyítéka a következő: A bolgár kereskedelmi lap (Sofia) jelen évfolyamának 39. számában a „Rózsaoaj“ rovatban a következő hirt hozza:

„Kasanlik, 1894 13/1.

A kereskedelem teljesen pang, mivel a mi már évek óta folyton visszatérő vevőink Chimson és

trs. Konstantinápolyból, oly árakat ajánlanak melyek teljesen elfogadhatlanok.“ — Látja már kérem?! A nagykereskedő minden esetre nyomni fogja a délbulgáriai rózsák árát és a német rózsákét is. És miért is ne, ha ez neki hasznot hoz és nincs mellette veszteni valója? Igen, a rózsaoaj épen nem enni vagy inni való dolog és ha a nagykereskedő a német rózsaoaját a keletivel keverve adja el, úgy ezt a kisebb vevő nem fogja észrevenni, de szenvedni mindkét termelő fog miatta, a német ép úgy mint a bolgár. Utóbbi végtére mégis csak eladja, ha olcsóbb áron is, hiszen ez nem teszi épen szerencsétlenné, mert nem kell neki kizárólag ebből élnie. Vajjon Lipcsénél ezt ép oly közömbösen fogják venni, a hol pénzüsszegek fekszenek ültetvény, fenntartás, gépekben stbben? Alig hiszem.

És hogy Németország is még Bulgariából szerez be rózsaoaját, (véleményem alapját kinyilvánítani, hogy ez miért történik, itt nincsen helyén) a fentemlített bolgár kereskedelmi lap 1894. október 16-án kelt 42. számában közölt tétel bizonyítja melyben az van mondva, hogy: „F. évi szeptember havában 193.000 franc ára rózsaoaját vittek ki, melyből Ausztria-Magyarországra 8000, Németországra 25.000, Franciaországra 50.000, Amerikára 60.000, Angliára 50.000 fr. esik.“ Hogy ezen szeptember havában eladott mennyiség az évi összeg hanyadrészét teszi ki, mindedig még nem tudom megítélni.

A bevételi összeg ezen aránylag magas számai alighanem megint szembeszöknek Müller úrnak és azt mondja talán, hogy az ő véleménye szerint ebből később egy jó rész Magyarországra eshet; azonban, ha az Európában előállított mennyiség még nagyobb lesz, mint a minő most, vajjon ez által az árak emelkedni fognak-e? És ha a német olaj minőségileg oly gyenge, hogy egymagában el nem adható, a magyar olajjal ez talán másképp lesz? És még valamit! Vajjon van-e Magyarországon oly talaj, mely a vegyelemzésnél 46% kálit képes felmutatni, a mint az az eset a Chodzabalkán lábánál (Kasanlik)? És ha valóban rendelkeznek ily szűzies, csak megközelítőleg káligazdag talaj felett, úgy sziveskedjék nekem a következő kérdésre felelni:

„Ha Ön már most, midőn a számok beszélnek, látja, hogy a rózsaoaj közkeletűvé tétele folytán ára csökken és minden valószínűség szerint még jobban csökkenni fog, nem volna-e jobb, ha az Ön magyar földbirtokosainak, nagy üres telkeik számára inkább e minden vidékre alkalmas gyümölcs-nemek és fajok tenyésztését ajánlaná? Gondolja el, ha Ön a nagy városok közelében, a hol friss gyümölcs mindenkor könnyen eladható, az újabb időben oly melegen ajánlott korántermő és mérsékeltségen könnyen beszerezhető almafajokat, a

hol égalj és talaj megengedik nyári és őszi barackot, az ország belsejében, a hol friss gyümölcs nehezebben kél el, ribizskét, málnát, egrest, szedret, alma- meg kórtefa-ültetvényekben nagyban természetve borsajtólásra ajánlana, késői, a szállításra alkalmas fajokban, mondja, nem volna ez így jobb? És ha mind ezen fák és gyümölcs-bokrok nem is teljesen minden szabálynak megfelelőleg lennének felnevelve, hiszen nagyjában véve ez nem volna oly nagy baj, habár minden csak félig meddig jó módu ember találna valakit, a ki e dolognak lehetőleg pontosan gondját viselné, feltevé, hogy törődik vele valamennyire."

Hogy a nagy földbirtokosnak adott ezen felvilágosítással nem állok egyedül, azt határozottan felteszem, mert mindama dolgok elkelése, melyek az evéshez és iváshoz szükségesek, bizony ritkán fog gondot okozni, de rózsaoajat Magyarországon előállítani, ezt ajánlani és neki nyíltan épen propagandát csinálni, bizony mégis csak gondolkodóba ejt.

A mi most már zármondatát, tisztelt Müller úr, illeti, a kastélyek és mezei lakok díszítését rózsákkal, egybekötve a rózsaoaj-nyeréssel, hát ebből Ön csak egyet tudna elérni, mert az Ön cikkének a kifejezése a 6. oldalon „és képzeljünk el egy — valamely urasági lak közelében levő nagy rózsakert nagyszerűségét és pompáját a rózsák virágzásának idején” teljesen összeegyeztethetlen a rózsaoaj nyerésének eszméjével, még pedig a következő okokból:

A rózsaoaj nyerése végett eszközlött destillációnál ugyanis a rózsalevelek csakis másodsorban jönnek tekintetbe. A legtöbb és legjobb nedvet (egy 68 éves aggastyán szavahihető állítása szerint, ki egyike a legelső u. n. rózsatermelőknek Janinában, Kasanliktól 3 kilométernyire, közvetlenül a Schipka-balkán lábánál fekvő faluban) a virág-belseje tartalmazza, a pistill az összes szaporító szervekkel együtt, ezek pedig a legtöbb nedvvel közvetlenül a bimbó kinyílása után birnak. Hogy azonban e szervek a sok napfény magas temperatura vagy erős szelek folytán ki ne száradjanak, a rózsát mindjárt a bimbó kinyílása utáni első napon kell letépni. Délbulgáriában (a régi Kelet-rumélia) minden fölösleges kiszáradás elkerülése végett, ezt naponta 3 órától 7--7¹/₂ óráig eszközik, úgy hogy két napos vagy jobban mondva teljesen kinyílt rózsáról ott csak az előző napon történt elnézés esetében lehet szó, és így marad ez mindig az egész rózsaidény tartama alatt. Hogy ilyképen remek rózsavirágzásról vagy épen rózsapárpáról ott beszélni sem lehet, bizony több mint érthető, sőt még tovább is megyek és bátran állíthatom: „Ön ott kinyílt rózsákat egyáltalában csakis délutáni időben láthat; másnap reggel, míg közönséges emberek szemükből törlik az álmot,

az egész már megint csak zöld mező, tele rózsalevelekkel (nem rózsaszirmokkal) és fejlődésben lévő bimbókkal.” Hol marad ez esetben a kellemesnek és szépnek összekötése a hasznossal? És most végre a teljesen pártatlan tény.

Ne irigyeljük a délbulgáriai paraszttól kevés rózsaoaját, melyet eléggé fáradságosan állít elő, nem oly „rózsás” az állapota, mint azt a távolból látni vélk; bizonyíték erre a kormány elvül tűzte ki: „a paraszt tehermentesítése, ki nem véve a rózsauültetvényeseket.” Ne szerezzék maguknak más kulturállamokban a kenyéririgység szemrehányását, és ne képzeljék, hogy az, a mit egészen más viszonyok között Karlowoban, Kaloferven és Kazanlikban lehetséges, és a mi az 1495 méter magas Chodza-balkán tövén majdnem magától jön, hogy ez másutt is utána csinálható. Miért nem tenyésztünk mi millió számra babért, azalákat, rhododendront, úgy mint a hollandok vagy a belgák? Miért nem utánozza Magyarország a virághagymák nagybani tenyésztését? Mert a fekvés, éghajlat és talaj nem engedi. És a mi a Lipcse melletti nagy tenyésztéseket illeti, (jövendelő voltokról ugyan még semmit sem halottam) helyezkedjünk szép lassan várakozó álláspontra és foglalkozunk még sokáig thea ivással, a mint azt az orosz mondja; hiszen a jövő világosságot fog deríteni sok mindenre és így erre a dologra is.

Ám, a melyik kertészt hazájának üres mezői és használatlanul heverő földjei bántják, az ajánlja honfitársainak bizonytalan kereseti források helyett gyümölcsfák és gyümölcs-cserjék ültetését az égalj, talaj, fekvés és használhatósági képesség szerint. Tekintsük csak némi figyelemmel az idők folyását és vegyük figyelembe, mennyire sokasodnak az emberek évente, kik valamennyien később inkább ételre és italra fognak gondolni, mint a rózsaoaj általi parfümírózásra, különösen ha a népek sociális viszonyainak javulása nem fog egyhamar beállani, a mihez jelenleg kevés a remény. Különbben is néha maga az Uristen is gondoskodik, rossz termések által más vidékeken, a gyümölcs-lehető legjobb értékesíthetőségéről más országokban és mai óriási vasuthálózataink és hajóösszeköttetéseink legnagyobb igényeinket is kielégítik olcsó szállításra vonatkozólag. És ha van is egyik vagy másik vidéken rossz termés, azért ne legyünk kishitűek és gondoljuk meg, hogy azon esztendőben a következő évi gyümölcscrügek annál jobban tudnak kifejlődni. Nem tanácsosabb-e ily körülmények között inkább ma egy veréb mint holnap egy tüzök?

Semmit se rossz néven, t. Müller úr! e sorok elolvasása után valószínűleg Ön lesz az első, ki nekem ad igazat.

Utóirat.

Az előző cikk már meg volt írva, (de még nem kinyomatva), mielőtt a VIII. évfolyam 1. füzetébe kezembe akadt és nem csekély volt meglepetésem, hogy mindjárt az első füzetben a kérdések között 1. alatt megvalósítva találtam cikkem elején kifejtett eszmémet, miszerint a tavalyi évfolyam 5. sz. füzetében közölt cikk érinteni fogja a a kedélyeket. Hiszen nem is mást tartalmaz az 1. sz. kérdés, mint azt, hogy az 5. sz. füzetben egy — olajrózsák tenyésztésére bátorító cikk foglaltatik.

Nincs híján a kérdés minden komikus íznek, mert még azt a mellékkérdést is felveti, „hogy mily áron adható el a nyert olaj és hol veszik meg?” E kérdés feleletére alighanem sokáig fog a kérdés felvetője várakozni, mert hiszen a rózsaoilaj nem oly folyadék, melyet inni lehetne. És úgy hiszem, hogy sem a termelőknél, sem az eladóknál nem fogja a valót megtudni; a „hol“-ra vonatkozólag különben diszertációm által elég névnek juthatott birtokába; csak hogy a kérdés nekem mégis roppant elővigyázatosnak tetszik, (vajjon ez-e a helyes kifejezés?), hogy az ember már vevő után tudakozódjék, még mielőtt növényei volnának, és az eladásról gondoskodjék. Ugy látszik, hogy a kérdező úr teljesen figyelmen kívül hagyja, miszerint valamely áru elárúsításához különböző feltételek fűződnek, mely feltételek közé a rózsaoilajnál minden bizonynyal a minőség tartozik.

Hogyha azonban fejtegetéseim folytán sem ment volna el a kedve, úgy kérdésre, hogy „hol lehessen kapni ezeket az olajrózsákat?” már Müller úr cikkében is megtalálja a kielégítő feleleket, hogy t. i. Schimmel és társa cégénél, a hól óhaját kielégítheti, feltéve, hogy ez urak — a helyzetet kellőleg felfogva — nem szerezték meg az egyed-árúságot Németországra és Ausztria-Magyarországra. A bolgár határok 1886 óta a rózsakivitelre nézve el vannak zárva, mely körülményre egy különös véletlen, melynek hosszabb fejtegetése nem tartozik e cikk keretébe, szolgáltatott alkalmat, mely rendszabályt azonban minden józanul gondolkozó bolgárnak helyeselnie kellett.

Hogy az 1. sz. kérdésre egyidejűleg teljesen kimerítően válaszoljak, szükséges még kifejtenem, hogy mely fajok a legalkalmasabb olajrózsák. Erre nézve is a Möller német kertészeti lapjában megjelent cikkemre utalok, s azért csak rövid leszek.

Kétségkívül az a rózsza, melyet Kazanlikban e czélra nevelnek (hiszen kultiválásnak nem mondható), a mi eredeti centifoliánk, mert hisz már Midas, a phrygiai király — a mint Herodot, a rózsza-történelem atyja írja, — Macedoniába való költözésekor kertjébe rózsákat ültetett, melyek kellemes illatra nézve minden

más rózsákat felülmúlt. És az is megerősíti nézetemet, hogy az emberek Délbulgáriában a rózsát „Drendafle“-nek nevezik. Drenta görög szó és magyarul annyit tesz, mint „harmincz“; tehát harminczlevelű virág. E virág elnevezése tehát minden bizonynyal a görögöktől származik, kik ott a lakosság nagy kontingensét képezik, a mi tehát megint messze ös időre enged következtetni. Kazanlik mezőin a rózsáknak tényleg leginkább csak 3 sor szirmuk van 30—40 szirmmal, s így valami hosszas találgatás itt fölösleges is volna. Nem szeretve, sőt gyűlölve, terem az ottani rózsaföldeken egy fehér damaskusi — rózsza, és habár senkinek sem kell, mert kevés az olajartalma, az ottani pór még sem ismer cselekedeteiben annyi erélyt, hogy czélzatosan kipusztítaná, minek folytán még soká fogja fentartani magát. Evvel, azt hiszem, e tekintetben is kielégítettem a kérdezőt. Vajjon örül-e majd neki valami nagyon? Minden esetre jogosult az effölötti némi kételkedés.

Kelt Rustschukon, 1894. december havában.

*

Az 1. sz. alatti kérdezőnek azt feleltük (1. 2. sz.) hogy Magyarországon eddig csak nagyon kicsiny olajrózsafültetvények léteznek, hogy véleményünk szerint a *Rosa damascena trigintipetala* és *Rosa suaveolens* a legjobb olajrózsák, hogy a nyert rózsaoilaj biztos vevőire talál, és hogy cégünk bolgár olajrózsák behozatalának néz elébe. Első állításaink mindenestre helyesek. Az utóbbi azonban Betz úr cikke értelmében lehetetlen, mivel Bulgáriában nincs megengedve a rózsakivitel. Kénytelenek voltunk tehát ama Bolgárországi képviselőnknek, kit e rózsák beszerzésével megbíztunk — épen Rustschukban lakik és Betz úrral személyesen beszélheti meg a dolgot, — felvilágosításért irni; mert eddig egyetlen szóval sem jelezte, hogy a kivitel törvény által tiltva volna; sőt inkább azt irta nekünk, hogy a kívánt mennyiséget nemsokára összeszerezheti. Szerk.

A Kamschatkai rózsák.

Irtá Cochet-Cochet, Coubert.

Azon buzdító részvét, melyet a kertészeti kitünőségek, egyetek és rózsabarátoknál találtam, midőn azon nézetemet közöltem, hogy a *Rosa Kamschatkai*-ban oly rózsaváltozatok keresendők, melyek absolute télállóak — arról győződött meg, hogy mindazok, akik rózsákat kedvelnek és tenyésztenek, belátták annak a szükségét, hogy olyféle növényeket kell előállítanunk, melyek a téli zord időjárás iránt teljesen érzéketlenek. Manap csinalunk már ezerszámmal minden tavasszal magocznövényeket.

A faj, melyről beszélni akarok, az 1884. év magocza, származik a „*Rosa Kamschatkai* alba

simplex"-nek a „Comte d'Éprésmeuil“-lél való keresztezéséből. 9 esztendeig tanulmányoztam ezen fajt és sokféle jeles tulajdonságait felismerve 1894. november havában bocsájtottam üzleti forgalomba. A bokor annyira erőteljes, hogy 3 év alatt, minden különös tenyésztés nélkül 7 méternyi terjedelmet 1.75 méternyi magasság mellett ért el. Virágzása kezdődik a fagyokat bevégező első tavaszi napokkal és oly dús, hogy azon növény, melyről beszélek, 700 virágnál többet is fejlesztett. A virágok barka alakban 6, 8—10 és 15-ösével jelennek meg, egymásután nyílnak és ragyogó biborpirosak, 12—13 cm. átmérőjűek. A lombja gyönyörű és a vastag bogyók, melyek a növényeket szeptemberben fedik, igen díszessé teszik a bokrot.

Röviden tehát, becsüljük ez újdonságban számos, nagy virágait és pompás bogyóit és ajánljuk parkültetvények vagy kertek díszítésére, egyesével ültetve a pázsitban vagy csoportban, különösen pedig mint facsoportok körül való bokrokat a „Blanc double de Coubert“ fajtával vegyesen. Déd-ösömnek nevét viseli „Souvenir de Christophe-Cochet“, annak a kereskedelmi kertésznek nevét, ki Bougainville tengernagy kezdeményezésére telepedett meg a Brie-ban, hogy kizárólag a rózsatermesztéssel foglalkozzék.

A Rosa Kamtschatiká-nak egyik más alfaja a „Blanc double de Coubert“, igen kecses változat fénylő és ragyogó fehér virágokkal, mint a hogy ezen tiszta színezetet egy másik rózsafajnál sem találhatjuk.

Sweet Briar rózsák hybridái.

Penzance lord, egy nagy rózsakedvelő a Sweet Briar skót sövényrósából (Rosa eglanteria L.) 9 új hybridát adott át a kereskedelemnek, Keynes, William & Cie urak által Salisburyban, a következő fajokban:

Amy Robsart, sötétrózsászin; Annie of Gierstein, halványpiros; Flora Mc. Ivor, fehér rózsaszín árnyékkal; Lady Penzance, őszinű sárga középpel; Lucy Ashton, fehér piros szegélylél; Meg Merilles, friss carmoisin; Rose Bradwardine, élénk rózsaszínű.

Valami nagy értékkel ez új rózsahybridák nem birhatnak kertészeinkre nézve, mert valamennyi egyszerű vagy csak félig tömött közepes nagysággal, mint parkrózsa talán többet ér a R. rugosa, mint bokor fa- és cserjésrészeteknél alkalmazható, mert teljesen telelőképes.

Sárga remontáló rózsák.

Id. Pernet-Ducher franciaia rózsatenyésztő hosszabb idő óta sárga remontáló rózsák tenyésztésére adja magát, anélkül azonban, hogy valami nevezetesebb sikert ért volna el. Múlt esztendőben azonban egy kertészgyűlésen egy a sárga színhez nagyon közeledő remontáló rózsát mutatott be, mely az Antoine Ducher remontáló rózsá és Persian Yellow sárga kapuczinus rózsá kereszteződés-

séből származott. Ezen új hybridának, mely erősíti reményünket, hogy valaha a sárga remontáló rózsá birtokába jutunk, egyedülálló jól tömött virágjai vannak, melyek sárgák, középen baraccszínű árnyalattal és centifolia illatú.

Egy másik, szintén sárgás, csoportozatosan virágzó hybrida létezik, melynek azonban semmilyen értéke nincs.

Miként kell rózsavirágokat szétküldeni!

Nem elégedhetünk meg avval, hogy az ép kinyílt rózsavirágokat lenyeshetjük akár szép, akár borús időben, akár reggel vagy este és hogy azokat rögtön becsomagolhassuk és elküldhessük; (legtöbb esetben az ilyen virágok rosszul vagy nem jól érkeznek meg) hanem arra is kell figyelmünket fordítani, hogy a megrendelő hasznavehető, ép állapotban vegye kézhez azokat.

A rózsákat az elküldéshez elő kell készíteni, mit úgy teszünk, hogy hűvös helyen le hagyjuk heverni, leszáradni.

Ha a rózsáknak 24 óránál hosszabb utazást kell végezniök, úgy soha ne nyessünk erősen haramatos vagy esőtől vizes virágokat, hanem csakis száraz, félig nyitott bimbókat, melyek már kissé lágyak, ha megfogjuk; legjobban nyessünk tehát délben s tegyük el aztán a rózsákat hűvös pinczében deszkákra szétszórva, hol 24 óráig heverni hagyjuk, hogy ezáltal tökéletesen kihűvöljenek és az elküldésre alkalmassá legyenek. Minden bimbót külön-külön csavarjunk selyempapírba s helyezzük el akkor a rózsákat oly szorosan egymás mellé a ládában, hogy az utazás közben való rázkódás összevissza ne hajgálhassa őket.

A ki rózsáit ily módon csomagolja, sohasem fog panaszokat hallani megrendelőitől.

Ha a Maréchal Niel virágokat 2—3 napig jégpinczében hagyjuk, akkor még forró nyáron is 2 hétig is tartják magukat.

Kérdés-feleletek.

Miért közül a Rózsaujság oly keveset az összes német rózsaujságokban oly sokat dicsért és annyiszor megbeszél új alanyról, a Rosa laxaról? Talán Ausztria-Magyarországon nem terem meg olyan jól ez a faj? *W. F. H. L.*

A szerk. felelete. Ha a Rosa Laxa (R. Froebeli) épen jobb volna mint a mi közönséges Rosa caninánk vagy csak evvel egyenértékűnek mutatkozott volna, bizonyára már többet irtunk volna róla, de midőn e sokat dicsért és ellentálló rózsá alany nálunk Temesvárot, a hol pedig a rózsá november közepéig teljesen megérik, az 1892—93. télen teljesen lefagyott és azóta csak gyümölcsrügyeket, de nem karcsu száracat hajtott, valami jobb iránt minden reményt feladtunk és ezt különösen ajánlani nem merjük. Láttuk ezen alanyokat különböző helyeken, de sehol sem teljesen tökéletesnek; némely száraccska, melyeket mások között láttunk, egészen csinosak, meglehetősen vastagok és kevésbé tövisesek voltak, de ha valamennyi oly egyenletesen nőne, mint a Canina, szívesen emlékeznénk meg többször ez alanyról. A görilitzi rózsakiállításán csakugyan láttunk egy tucatot ezen alanyokból; de hány közül voltak ezek kiválogatva? És mindazonáltal a díjat a Raue-féle alanyoknak Drezdából ítéltek oda. Vigasztalódjék tehát, nem veszítettünk semmit sem!

ÁLTALÁNOS KERTÉSZET.

A tulipán.

Hannus Istvánról.

A magyar népies ornamentikának ez a kedvelt virága napkeleti eredetű, és mivel nemesebb, műkerti fajtáit magas árkeletők miatt a multban csak a vagyonosabbak szerezhették meg, oly módon kárpótolta magát a magyar nép, hogy a mely forma a népies művész képzeletében megszülemlett és szín rendelkezésére állott, azokból a legváltozatosabb stílizált tulipántos ékesítések alkotott, festett ládái, karos székeire, varrott ki sabája és dohányzacskójára; szóval minden használatbeli eszközére, a mely csak alkalmasnak mutatkozott ornamentikai idomok, rajzok elfogadására. Szülemlettek így kék tulipánok is a tulipántos ládákon,

De nemcsak a közös keleti eredet az öszekötő kapocs a magyar nép és e virág között, hanem az is, hogy e növény épen úgy szereti az alacsony fekvésű, beláthatatlan terjedelmű sík pusztát (Steppe), mint a magyar.

A mint a kirgiz hordák földén fölesókolja a tavaszi napsugár heve a havat, az egész róna tulipán-ágy képét ölti magára: sárga, sötétpiros, fehér és vörössel csikozott tulipánfők tarka szőnyeget terítenek az egyhangú laposra, de nem sokáig tartós, mert a meghajtott növények sietnek elvirággzani, hogy a nyári-őszi sziesztából téli áléltságha merüljenek. Megaszalhatja hagmájok első, második, harmadik burokját a forró talaj száraz dajkasága, megvonul legbelül a szívós élet-erő, melyet ki nem olt a rá következő tél fagya sem, a hó alatt.

Orenburg pusztája is óriási tulipán kert májusban. Názáreth környékén a Szentföldön vetés közt és eperfák alatt tette Hepworth Dixon a tulipánokat. Mihelyt azonban a pusztaság már magasabb fekvésű, mint Turán keleti vidékén Alatau meg Sergipol körül, ott már nem impozáns a tulipános tavaszi virág érkezése; messze elmaradnak a várton alul mind mennyiség, mind színpompa dolgában, szárok alig 5–15 cm. magas, virágaik legfőlebb 2½ centimétert érnek el, színök legfőbb esetben csak sárga, mondja Gmelin.

Ennek a virágnak mintegy 50 alfaja van. A pirosvirágú, melynek közepén sötétkék folt van (Tulipa oculus solis), a Rhone völgyi Sion (Siltén) környékén Délsvájczban honos; az Ural hegyvidéki eredetű T. biflora-nak zöldes virága sárga foltos; Portugálban gyakori a T. celsiana, Thraciában a T. acuminata, középázsiai a T. altaica az Altáj hegységből, perzsia eredetű a T. Clusiana kisázsiai a T. pubescens, Kréta szigeti (Candia) a

T. saxatilis. A kis vad tulipán (T. silvestris), melynek sárgás szürkébe hajlik a virágszine és föl nem tűnő külsővel édes illatot párosít, honos Franciaországban, Svájcban, az Appennineken, itt-ott Németország ligeteiben, de még Szibiriában is.

Annyi ennek a legutóbbinak a hasonlatossága kertjeink tulipánjaival, hogy azok elvadult változataul szeretik tekinteni, holott annyi állandó jellemjegy különbözteti meg tőlük, hogy azoknak csupán rokonául válik be. Kertjeink legrégebb tulipánfajtái, mint A. James mondja, 1466-ban kerültek Velenczéu, Bécsen át Csehországba; egy kedvelőjük Törökországban vette és addig ültette át, míg meg nem szoktak északibb lakóhelyen is, mint ősi hazájok.

A mely tulipán fajtát Busbecq Anger, I. Ferdinánd magyar király követe 1553 januárban narciszok és jáczintok között Drinápolyból Konstantinápolyba vezető útjában viritani látott, küldött abból Clusiusnak Bécsbe. E 30–45 cm. magas szárú tulipánnak eredetileg karmazsinpiros virága volt sárgás bennékel; Déleurópában kultura alatt állott ez, de ősi hazája be Középázsiaiba Dsungaráig kereshető. Gesner Konrád ezt 1560-ban Augsburgban Herwart szenátor kertjében látta virágban, rajzzal kísért leírását tette közzé, miért is ő róla nevezték el Gesnerianának; faji nevét a török turbántól nyerte, mely tulband vagy tulipandnak hangzik.

Bécsben Clusiusnál 1572-ben virággzott először Belgiumba és Hollandiába 1577-ben jutott el és 1629-ben Parkins szerint már 140 változatban tenyészttették, utóbb 1060 féleben; mert a tulipán virága a kökörcsin (Anemone), boglárka (Ranunculus), szegfű és kankalin (Primula) kerti növényekkel együtt azok közé tartozik, a melyek virágán a hosszú kultura a legfőltűnőbb változásokat bírta létre hozni szín, teljesség, czifrázat és nagyság dolgában. El is büvöl minden szemet a tulipán szép alakja, egyenes tartása, színpompája, tekintélyes nagysága. Eredeti sötétpiros, gyakran kénsárga, ritkábban rózsaszín változatai számtalan színvegyülékbe egyesülnek idővel. Mondják, hogy a pappenheimi grófi kertben egy ízben 5000 féle változat árnyalat nyílt egyszerre. Nem egy polgárembernek is volt 500 fajtából álló gyűjteménye.

A tulipán kultura azonban sehohsem ért el akkora mértéket, mint Hollandiában. Haarlemben a tulipánláz 1634–1640 közt szinte járványvá fajult, a vele való kereskedés szerencsejáték lett. Egyes fajtáinak tartósságára, változatainak czifrá-

zatára fogadások történtek és e sajtószzerű megszeledés a legalsóbb néposztályokat sem hagyta érintetlen, mint valóságos kockajáték családokat emelt föl és tett tönkre; voltak a gazdagabbaknak tulipán ágyaik, melyek egy-egyje 6—8 ezer tallérba került, némely ritkább hagymának darabja 300—400 Lajos aranyon kelt; súlymérték szerint gránját 5—25 frtért fizették, adtak egy Semper Augustus változatnak egyes hagymájáért 13.000 hollandi frtot.

Egy tulipán kedvelő 1637-ben alkmaari árvaház javára 120 darab tulipán hagymát 190.000 frtért adott el, egy másik hasonló amateur egyetlen hagymáért 12 hold földet cserélt el, egy harmadik egész malmot minden hozzátartozójával. Említ Linné egy hagymát, mely 6700 frton kelt. Wouter Broek Hofmeister tulipán gyűjteményét örökösei 1637-ben 9000 font sterlingért adták el. Egy szép képgyűjteményt, mely 1300 font sterlingnél többet ért, adtak oda egyetlen egy Semper Augustusért; egy nemes ember 3 ilyen példányt vett és mindenikért 1000 fontot adott, ugyanennek a kertjeért évi 1500 font haszonbért ígértek 7 éven keresztül s a bérlő csak egy évi haszonvételt kötött ki magának. Egy műkertész 4 hónap alatt 6000 font sterlinget keresett tulipánokból, Hollandia egyik városa 3 év alatt 3 millió frtot vett be tulipán üzletéből.

Antwerpenben is látható volt, hová fajult a tulipán örvöngés. Meglátogatta egy virágkedvelő a másikat, kiről hallotta, hogy kertjében olyan tulipán virágzik, a melynek párja nincsen; kérte tőle és az csak 8000 hollandi aranyért volt hajlandó átengedni; lefizette a vevő, de kiszakította a tulipánt helyéből és a hagymáját szétaposta, hogy senkinek többé olyan ne legyen, ez már tulipán-vandalismus, a végletek jellemzője. Jövedelmes hivatalt kért valaki egy polgármestertől, az előmenetel megszerzése jutalmául nem kért egyebet a protekció-szerző, mint hogy engedje meg az állás kereső megnézni a kertjét. Két év után véletlenül jutott a pártfogolt a polgármester kertjébe s midőn ott az ő legszebb tulipánját látta virítani, melyről azt hitte, hogy kiveszett a fajtája, annyira fölháborodott, hogy baza futott, letette 1000 font sterlinges hivatalát, elpusztította drága kertjét és világgá ment, hogy többé felőle nem is hallottak.

Tulipán örvöngésének majd áldozata lett az a virágkedvelő, ki midőn észrevette, hogy legritkább hagymáját kukacz bántja s a miatt színjáték és fény nélkül való virágot hoz, bele betegedett bánatába és csak akkor jött ismét helyre, mikor kiheverte tulipánja a sérüléseket, melyek a kukacz rágásából származtak. Mint egy hollandi virágíró közli, félre tették az emberek az üzletöket, elhanyagolták iparukat, árúba bocsátották házi fölszereléseket, hogy tulipán kereskedésre adhassák

magokat. Egyes fajták csakugyan mesés áron is keltek, mint a Semper Augustus 500 font sterlingért, az Admiral Liefkens 440, az alkirály 250, az Admiral van Eys és a schildi 160, a grebberi 148 font sterlingért.

1640-ben azonban zökkenés állott be, mert a szédelgés sok tulipánüzért koldusbotra juttatott. Szükségesnek látta a közbelépést Hollandia kormányja, semmisnek nyilvánított a tulipánokat illető minden üzletkötést és a ki tulipánért adós maradt, azt törvényileg el nem marasztalta. Ennek folytán 5 frtért kaphatóvá vált bármely előkelő hagyma, mely pár hét előtt 500 font sterlinget képviselt a forgalomban. Mikor a láznak vége lett, akkor is merültek még föl esetek, hogy némely hagyma 50 frtért kelt. Saint Simon marquis még a XVIII. század második felében is nagy kedvelője lett a tulipánnak; nemcsak rengeteg időt és költséget pazarolt nemesítésökre, de rólok pompás rézmet-szetekkel illusztrált szakmunkát is bocsátott közre 1760-ban. Utóbb Beckmann irt a tulipán kulturáról.

Hollandia ma is nagy tisztelője a tulipánnak, de azok árkelete a régivel össze nem hasonlítható. Leunis szerint a 60-as években a legnemesebb hagymák megszerezhetőek voltak 6—10 frtért; ma a legszebb ujdonságok ára alig haladja meg a 2 frtot, a régiek szép fajták száza 2—3 frtért kapható, noha csakoly pompázók mint hajdan. Ma kevesebb a változatok száma s azokat korai és késői viritásuk szerint különböztetik meg. A rövidebb szárú koraiak meleg házban márcziusban is ráhajthatók a nyitásra, főszíneik a fehér, sárga, piros, egy színben vagy ezeztelen.

A késői fajokat *expectans* név alá foglalják össze; ezek eleinte egyszínűek, 2—4 év után ellenben több és több illumináló színt öltenek, magvaikból új tarka csíkos változatok erednek. Czfirázatuk különbözősége szerint a nevek *baquette*, *bybloeme*, *bizard*. A műkertész többre becsüli az egyszerű alakot a teljesnél. A *monstrosus* (*perroquet* vagy *papagály*) tulipánoknak igen nagy szabálytalan, de szép sárga és piros viráguk van, elálló összehasodzott, csipkézett viráglevelekkel. Ha magból való kelesztés útján törekszenek új változást nyerni, nem igen virít az 7 évnél előbb.

A Nápoly környékén otthonos *Tulipa praecox* Tenor, de még inkább a törökországi (*T. turcica* W.) adja a *monstrosus* *perroquet*eket, szalagosodó viráglevélkéekkel. A *T. suaveolens* Roth. rövidszárú és számos a teljes változata, legkedvesebb alak közöttök a *Duc van Toll*, kisebb virágú mint a *T. Gesneriana* és hazája Déleuropa. Nemcsak nyugot népei kedvelték meg ezt a hagymás virágot, de a keletiek szintén; Törökországban tulipán ünnepek is vannak. Hafiz perzsa költő a tulipánt öntelt eretnek névvel jelzi, mert tarka kelyhét

csak azért emeli magasra, hogy borítal után áhitozik.

A kis vad tulipánról csinosabb rege szól a nyugoti népek ajkán. Ennek úgymond a bimbaja az emberszívek boldogságát rejtegette egykor, sokan sokan zarándokoltak a zöld erdőre, hogy ott a magános réten megvonult kis tulipán bimbót édes esdekléssel, csellel, erőszakkal, mesterkedéssel nyílásra bírják, de hasztalan; végre egy szegény asszony jött, nem azért hogy kirabolja, a mi benne van, hanem csak megcsodálhassa és midőn kis gyermeke tárt karokkal futott a tulipán bimbó üdvözlétére, kifeselt az önkényt az ártatlan gyermekszív mosolygására.

Mikor a késő tavasz enyhe lehellete és ellenállhatatlan napfénye nyitásra készíti az erdei vad kis tulipánt, megmozdulnak keleti eredeti büszke testvérei is, megnyilatkoznak melegágyukban; de ők főnhéjazók, fénylők, mindenik egy-egy drága köve az alkotó természetnek, ragyognak mint a pávaszem ernyő, csillognak mint az esőcsepp a napsugárban, mely azt a szívérvány színeiben pompáztatja.

Amerikai mintakertészetek.

A növénytenyésztetek „odaát“ mind egyformák legyen az bárminő kertészet, mindenütt van rózsza, szegfű és chrysanthemum. Úgy jár vele az ember, mintha Drezdában nézünk meg egy kertészetet a másik után, és mindenütt csak azaelákat, kaméliákat és rhododendronokat találunk kevés változatossággal. Ha aztán odaát oly kertészeteket is találunk, melyek más tenyésztéseket foglalnak magukban mint a három fentemlítettet, rendkívül kellemes meglepetést érzünk. E kertészetekről álljanak itt a következők.

Mint első rangú mintakertészet a Pitcher és Manda-é Sport Hills N. Y.-ban szerepel. Gyönyörű, dombos parkvidéken fekszik, kikerekített erdőben, a hol a legszebb fákat és bokrokatotat mezei sceneriáknak hagyták, s hol most gyönyörű villák és nyári lakok emelkednek. A levegő állandóan üde, friss és ozontartalmu. 48 tenyésztőház áll itt, valamennyi praktikusán és csinosan berendezve. A kert maga szelid hajlásu dombon fekszik, és benne körülbelül minden tenyészet üzetik. Első sorban is egész sor remek orchideafajokat találunk, közöttük egészen ritka és sajátos hybridákat. Érdekesekek a különböző orchideák vetéseinek kikéltése. Sok száz faj gyönyörű gyűjteménye pompázott néhány házban. Anthuriák álltak különböző hybridákban pompás virulásban. A tarka levélnövényházak impozáns benyomást gyakoroltak. A pálmatenyésztés többnyire Lataniákra, Kentiákra és Areca lutescens-re terjedt ki, különösen ez utóbbiak tenyésztése volt nagyon szép.

Nagyszerűen díszlettek az Araucariák, különösen az Araucaria excelsa compacta. Botanikusok, növényszakértők és kedvelők számára is lehetett találni nagyszerű választékát a növénykincseknek, közöttük Lapageriákat, Nephentes, Saracenek, Acanthaceák, Aristolochiák, Comphylobotridákat, Bertoloniákat, Goodierákat, Curmeriákat, Dichorisantraeákat stb. stb.

Hasonlóképen megtekintésre érdemesek a szabadföldi kulturák, különösen az Iris Kaempferi és a perennistablák. E kertészet nagyszerű sokoldalúságával és kitűnő kulturáival elragadó. Fentartom magamnak e kertészetet később részletesen leírni.

A John M. Keller kertészete Bay Ridge-ben New-York mellett szintén mintakertészetnek nevezhető; növényanyaga leginkább kereskedelmi növényekből áll, fajkedvelésről s más efféléről nincsen szó; minden úgyszólván kivétel nélkül kitűnően van kultiválva, minden a legdúsabb tenyészetnek indult és csak a túlnagy edényekben talállok kifogásolni valót. Az összes növényeket, — miután januártól májusig kétszer el lettek ültetve, — nagy edényekbe ültetik, a hol aztán meg is hagyják, a míg csak eladásra nem kerülnek. A tenyészházak levegője tropikus nedvesmeleg volt. A levelekről szinte csurgott a nedvesség. Az öntözést a vízvezeték tömlőjével eszközlik. Keller úr, ki barátságos úri ember, el volt foglalva kentiák becsomagolásával, melyeket Chicagoba küldtek a kiállításra. Főkulturái az Asparagus Comorensis, (2 ölnyi magasra nevelve) óriás Aspidistra, Páfrány, Pandanus és Areca lutescens nagyszerű példányokban. Van néhány ház Chrysanthemumokkal, rózsákkal és szegfűkkel, szintén gyönyörű tenyészetben. A vízvezeték, szelelő- és fűtőkészülékek nagyon praktikusán vannak konstruálva.

Nagyszerű és igazi amerikai stylust mutató kertészet az Asmus Ernő West-Hobokenben. Egy hegyoldalon körülbelül 40 kulturház fekszik, mind egyike 60 méter hosszú. Asmusnak csak 5 tenyészdeje van: rózsza, szegfű, chrysanthemum, pálma és az egész éven át gyönyörű virág. Mindnyájukon kiválóan nagyszerű ápolás látszik meg; minden pompázva és sikert ígérően áll itt. Az American Beauty rózsából négy nagy ház volt teleültetve, azonkívül egy-egy ház Mad. Hoste, Perle des jardins, Caroline Testout, Mad. Cusin-nal, két-két ház Catherine Mermet, The meteor, The Bride, Mad. de Wattewille-lel stb. Chrysanthemumokból többnyire csak 2—3 faj állt egy-egy házban. A szegfűházak remek virágpompát mutattak. A rózsákat valamennyit dugványokból szaporítják, melyek januártól márcziusig friss fáról, metszette tiszta homokba ültetnek és azután folyton üveg alatt 12 hónapon át virágzó hajtónövénynyé

neveltetnek. Nyáron át valamennyi hasznavehetetlen hajtást és bimbót folyton kivágják és a növényeket folytonos nedvességgel, meleggel és dús trágyázással valódi díszpéldányokká nevelik.

Hasonló minőségű kertészethez tekinthető Roehrs A. é. N. Y. Carlton Hyllben, szintén hosszú tenyészházakkal és többnyire remontáló rózsákkal beültetve.

A chrysanthemum kulturája dús volt, és a mint mondják — a virágok gyakran óriási mértékűt öltének. A különlegességekhez tartozik a Pandanus Veitchii, Areca lutescens és Aletris Lindeni, melyek nagy sokaságban és dúsán voltak képviselve. Roehrs német ember és többnyire németeket alkalmaz. Főkertésze, Albers úr a kulturákat a legapróbb részletekig mutatta meg nekem, minden titkolódzás nélkül, a mi különben odaát az előrehaladás országában nehezen is járna.

Remek-kertészet W. A. Dreer-é Philadelphiában. E cég főkulturáit pálmák képezik, melyek óriási mértékben vannak képviselve. Csupán csak Cocos Wedeliana-ból, mely egészen jól és könnyen látszott teremni, — már vagy 40.000 drb volt készletben, Lataniákból, kentiákból és Arecákból ugyanannyi minden fajból; óriási mennyiségű araucaria állt/ott árnyásrákban a szabadba ültetve és kitűnő növésben. Páfrányok és tarka melegházi növények versenyeztek pompában. A szabadföldi tenyésztések közül gyönyörűek voltak a Cannafajok, szegfűk szászszorszepek. A kertészet Eisele úr vezetése alatt áll és egyike a legcsinosabbaknak s legtisztábbaknak, melyeket künn találtam; természetesen, hogy a tavaszi szállítások és a tavaszi munkálatok után a teljes személyzet felhasználásával mindent addig tisztogatnak, mosnak és igazítanak, míg minden nem áll tisztán és fényesen. Ez már így van évek óta, s ennek folytán e kertészet mindig ünnepies színt mutat.

Craig kereskedelmi kertésze Philadelphiában nem mutat ily tisztaságot, de szintén nagyon szép kulturái vannak, csak a melegházi növények hagnak fenn kívánni valót. Ellenben a rózsák, pálmák, 2 ház Phrysium variegatum és a chrysanthemumok kitűnően állnak. Érdekesek árnyékolt Dracaena indivisa magoncjai, melyek most már erőteljes növények és tiszta fehér csíkokkal tarkítják. Croton és Bromeliaceaeák dús választékban voltak jelen. A Crotont odaát nagyon kedvelik mint szabadföldi növényt és a nyári lakok előtt gyakran nagy részleteket találunk velük beültetve.

Mint rózsakertészet — minden más kultúra nélkül, — a legérdekesebb Besserté Hinsdaleban nem messze Western Springstől Chicago közelében. Vagy 24 hatalmas, széles tenyészházzal rendelkezik, egyik fele azonban teljesen megfordítva a nagy napos oldallal észak felé. Ez egy újítás, mely ismételt kísérletezések alkalmával állítólag kitűnően

vált be, mert ha nem úgy volna, akkor Mr. Bessert, a ki bizonyára nagyon jómódu ember, aligha építene tele mindjárt oly óriási területet tenyészházakkal. Az előnyök állítólag abban állnak, hogy a napsugarak a forró nyári idény alatt a kisebb és meredekebb üveglapokra nem hatnak oly erős mértékben, ezáltal, — úgy mondják, hogy a rózsák nincsenek annyira kitéve a tetveknek stb. és a föld meg a levegő nedvessége huzamosabb ideig tart stb.; ellenben erősebb mérvű fűtés is szükséges, mivel télen e melegházakban többet kell fűteni. Az ezen házakban kiültetett rózsák nagyszerű szépségben álltak.

Mühle Árpád.

Évelő cserepes szegfűk.

(*Dianthus caryophyllus* fl. pl. remontant.)

A szegfűknek közkedveltsége nemcsak nyáron, hanem kiválóan télen sok kedvelő előtt érdekessé teszi a praktikus bevált tenyésztési módszereket, miért is a szegfűtenyésztés körül évek hosszú sora alatt szerzett tapasztalataimat, melyek révén már sok előnyt vívtam ki, e helyen kifejtem. Csakis évelő szegfűket tenyészttek, melyek augusztustól tavaszig, tehát a legkedvezőbb időszakban virágoznak, mert mindama cserepes szegfűk, melyek nyáron virágoznak, sokkal kisebb értékkel bírnak és nem is virágoznak oly jól mint a remontáló fajok, mert magyar alföldünkön a forróság igen nagy és a szárazság túlyomó.

A szaporítást a télen át elvirágozott és kora tavasszal szabad földbe ültetett növényekből esz közlik augusztus havában hideg szekrényekbe rakott tiszta éles homokban; a hajtásokat hónalj-bölyköket kitépik, alsó végükön késsel kettéhasítják és azonnal elültetik. Ehhez nem nagyon mély faládákat veszünk, melyeket tiszta éles homokkal megtöltünk, telesajtolunk és megöntözünk, azután a dugványokat meglehetősen sűrűn, sorokba ültetjük egymás mellé. A kész ládákat alacsony ágyba teszszük, nedves homokra rakjuk és naponta — a míg az időjárás megengedi — kétszer meglocsoljuk. Első időben az ablakok folyton csukva maradnak és agyaggal bevonatnak, hogy a túlságos erős napfény behatása meggátoltassék. Ha a gyökerecskéik hajtani kezdenek, megkezdhetjük a szellőztetést is. Télen át a szegfűk ugyanazon ládákból maradnak, inkább szárazon mint melegen tartatnak, és hogy az egerektől megvédve legyenek, jó, ha a ládák szabadon állnak egymástól, ne hogy hozzájuk férhessenek az egerek, melyeknek a szegfű kiválóan kedves eledelök. Télen át a mennyire csak lehet szellőztessünk és tartsuk a dugványokat folyton tisztán, hogy rothadás ne állhasson be.

Márczius közepén a szegfűket egyenként ültetjük kisebb cserepekbe és pedig szitált rétiföldbe,

melyet többszörösen átöntöttünk trágyaléval. A cserépaljra egy kevés durva homokot kell tenni. A szétültetett szegfűket világos házban közel a napfényhez állítjuk, vagy langyas trágyaágyba. Erős naptűzés esetén a locsolás és árnyékkal való ellátás elengedhetlen, és 10–12 nap múlva újra erősen kell szellőztetni. Ha a szegfűk földgumóit jól átnőtték a gyökerek, azokat a szabad földbe ültetjük, a mi május elején, esetleg ápril végén is eszközölhető. A szegfűágy fekvése akkor legelőnyösebb, ha déli időben, délutáni 2–3 óráig félárnyékot kaphat. Ha ez lehetetlen, úgy még mindig előnyös, ha a délutáni árnyék érheti, miután a nap melege nagyon ártalmas. Ha a kerttalaj nem eléggé tápláló, valamely nedves réteg első kapaását (vagy, a mi még jobb, csak a hantokat) kiemeltetjük és ráteszszük az ágyra. A taraczkfűtől természetesen jól kigyomlálandók, mivel később sok munkát adnának. E földbe most már kiültetjük a szegfű-dugványokat, ezeket naponta reggel és este meglocsoljuk, eleinte gyéribben, később erősebben és ügyeljünk arra, hogy soha ki ne száradjanak, a mi a hajtások összegomolyodásából észrevehető és a növést azonnal meggátolja. A talajnak mindig lazának és gáztól tisztának kell lennie. Julius végéig a virágrügyeket jól ki kell nyelni, minek folytán a növény jó elágazódásnak indul és a téli viruláshoz sok és erőteljes hajtásokat fejleszt. Szeptember végén az egyik részt padágyakba ültetjük, a hol meggyökeresednek és akár csak nyáron akadálytalanul tovább fejlődhetnek szabad földben. A másik rész cserepekben lesz elültetve megint erőteljes gypföldbe, mely átdolgozott tehéntrágyával lett keverve. A beültetés után a szegfűket félig mély világos szekrényekbe állítjuk, melyek nappal ablakkal lesznek elzárva és eleinte árnyékkal látandók el, éjjel azonban egészen szabadon hagyatnak. A meggyökeresedés után nappal nem adunk árnyékot, ellenben mindig sok levegőt. Így a szegfűk vígan továbbfejlődnek és pompás virágzásnak indulnak. Október végén száraz, világos, 5–6 R. fok melegházba hozzuk őket; ha nincs nagyon hideg, ne fedjük be a házat, hanem csak akkor, ha szükség van rá, mert hiszen segíthetünk mi fűtéssel is, mert világosságra és levegőre a szegfűnek bármikor és bárhol szüksége van. A tél folyamán a szegfűk mégis darabonként 20–30 virágot adnak. Tartós borús időben a szegfűk a talaj felett rothadt leveleket mutatnak, ezeket 1–2-szer letisztítjuk és a talajt hegyes bottal meglazítjuk.

Álljon még néhány szó a trágyáról. A szabadban juniustól kezdve hetenként erőteljes, tiszta tehéntrágyalét használunk vagy szaruforgácssal, mindkettő erősítőleg hat a növényekre. Azonban csak este szokás trágyázni vagy borús időben,

míg aztán következő reggel az összes szegfűket vízzel kell leszítáznii. A házban — ha a gyökeredés már előrehaladt, — eleinte higabb, — februárban, márcziusban sűrűbb trágyát alkalmazunk. Legjobb, ha a cserepes szegfűk számára földrakást készítünk, mely félig gyephantból, félig pedig homokkal kevert tehéntrágyából áll; ha ezt az éven keresztül 3–4-szer jól átkeverjük és időnkint trágyaléval leöntjük, nagyszerű talajt kapunk még más növények számára is.

Ismaene calathyna (H.)

Panoratium Ismaena (B) *Panoratium narcissiflora*. Kg.

Szépen virágzó Amaryllidea fehér liliomszerű virágokkal, Délamerikából származó, egyszerű tenyésztésű nárciszfaj. A meglehetősen nagy, sötét hagyma úgy cserepben mint szabad földön is tenyészthető nyáron át, vagy mint a hyacinthák vízzel telt üvegekben tenyésztetik és hozatik virágzásba. Késő ősszel a hagymát kiássuk a földből, levesszük róla a leveleket és a földet teljesen és aztán valami jó meleg helyre tesszük, a hol február végén cserepekbe lettek ültetve és mérsékelt helyen állottak, — virágjai már ápril elején vagy közepén jelentkeznek. Jó kulturföldet a tehéntrágyával átkevert homokos kerti föld képez. Rendszeren cserepekbe ültetjük a többi tavaszi ültetvényekkel együtt, a hol aztán május-juniusban virágzanak, virágzás után a szabadba, hogy erős szárazakat kapjanak, s ott is hagyjuk őket egészen a fagy beálltáig.

Két óriás Coleus-faj.

Coleus hybr. regalis (Dammann) 1894.

Coleus gigantens crispus (Bredemeier) 1895.

E két faj a szabadföldi coleusfajták netovábbját képezi és cserepben tenyésztve és többször átültetve állítólag pompás növények. *Coleus hybr. regalis* a szabadban egész 2 méternyi magasságra nő s levelei 25 cm. hosszúak, 20 cm. szélesek, s mivel a leggyönyörűbb színeket öltik, azért óriási hatást gyakorolnak. *C. gig. crispus* állítólag még nagyszerűbb. Magvából könnyen lehet termesztani s ha a növényeket május havában, könnyű, tápdús földbe ültetjük akkor a nyár folyamán megnőnek 3 méter magasságra is. Levelei 50–60 cm. hosszúak, 30–40 cm szélesek, pompásan fodrosak és szintén gyönyörű színeket mutatnak. Ezen hatalmas növényt izmos termete és gyönyörű színváltozása nagybecsű díszítési növények teszik.

Azalea indica Rhododendron töbe ojtva.

A világhírű Seidel T. J. azaleák termesztési egyik legnagyobb czég újabb időben azon kísérletezett, hogy *Azalea indicat* Rhododendron alanyba ojtva. Hogy kísérlete sikerült, mutatják a kész

növények, melyek sokkal erősebb hajtásokat, nagyobb bimbókat és nagyobb virágokat hoznak, tehát minden előnyt magukban hordanak.

A Rhododendron alanya ojtott Azaleák több vizet fogyasztanak mint a szokásos módon termesztett növények. Nagyon könnyen hajtathatók, de ajánlatos, hogy csak 8—10° R.-be állítsuk és hogy ezen hőmérsékletet csak lassan fokozzuk 14°-ig. Locsolni csak szép idő mellett szabad, különben mérsékelni kell. A vadhajtásokat rögtön le kell tépni.

Rózsaolaj Bulgariában.

A bolgár hivatalos lap legutóbbi száma érdekes, a kereskedelmi miniszterhez intézett felterjesztést közöl, a bolgár rózsaoilajkészítésének állapotáról és azon eljárásokról, melyek ezen kereskedelmi cikk emelésére megragadandók volnának. A felterjesztésnek, melyre bővebben vissza fogunk térni, szerkesztői Raikow P. dr. és Therwen-Iwanow H. dr. A cikk írói maguk is csak első lépésnek tekintik cikküket Bolgárország ezen fontos kérdésének megoldására. Nézetük szerint a kormánynak nagyszabású kísérleteket kellene tétetnie a fehér és a sötétpiros „Stamboletz“ nevű rózsának az eddig leginkább kedvelt piros virágú rózsába való ojtással. A felterjesztés a kérdések egész sorozatát hozza, melyek a rózsatermesztő községek polgármestereihez felelet adás céljából intézendők volnának és a versenykérdést is megbeszélés tárgyává teszi.

III. nagy német rózsakiállítás.

A német rózsakedvelők egylete nagy kiállítását ez évben Darmstadtban rendezi június havában. A darmstadti kertészeti egyesület ezen kiállítást egy virág- és növénykiállítással akarja egybekapcsolni.

Azon rózsakedvelők, a kik ez időben Németországba rándulnak, ne mulasztssák el a kiállítást megnézni, mert nagyon érdekesnek ígérkezik.

M. V.

Frankfurti rózsakiállítás 1897-ben.

Tekintettel arra, hogy a német rózsakedvelők egylete ez évben rendezi nagy rózsakiállítást Darmstadtban, melynek kapcsán congressust is tartanak: a frankfurti rózsaegetesület 1897-ben fogja első nagy rózsakiállítását rendezni s reméli, hogy az előbb említett egylet ezen kiállítás alkalmára szintén fog értekezletet egybehívni s hogy a hosszú terminus elő fogja segíteni törekvését, a frankfurti rózsakiállítást legelsőrangúvá tenni.

Elnöke, Strassheim C. P. ezen célra díjmentesen enged át egy 3—4 holdnyi területet, mely jó, tápdús agyagföld fölött rendelkezik s pedig 1895. évi őszétől az 1897. év őszéig, de a rózsáknak elültetését és az ezen idő alatt való gondozást is magára vállalta, miáltal a kiállítóknak csak a szállítási díjat kell fizetniök, minden egyéb költségek azonban őket nem terhelnek.

Rövid idő múlva szétküldendő programját főbb vonásaiban közölni fogjuk.

II. nemzetközi kertészeti kiállítás Drezdában 1896. évben.

1896. évi május 10-étől kezdve a „Flora“ kertészeti egyesület második nemzetközi kiállítását rendezi Drezdában. Ezen kiállítás alkalmával fel fogják szentelni az addig elkészülendő nagy kiállítási csarnokot. A rendelkezésre álló kiállítási park, mely alkalmasint egész a királyi kert főfosa- ráig fog terjedni, több mint 8 h. területet foglal magában és 90000 márka költséggel fog berendeztetni, aminek keresztülviteléhez az egyesület 40000 márkával hozzájárul. Daczára annak, hogy a kiállítási csarnok 5800 □-méternyi alapterületet szolgáltat, mégis kevés lesz és azért elhatározták, hogy még legalább is 5000 □-méternyi fedett területet fognak létesíteni.

A vállalat azon kitüntetésben részesült, hogy Albert király magára vállalta a védnökséget és hogy a kormány Roscher dr. személyében kormánybiztosul kinevezve a kiállítást mindenféle kedvezményekkel elő fogja segíteni, s állami díjakat fog kitűzni.

A végrehajtó bizottság tagjai a következők: Krause G. királyi kertfelügyelő, Seidel T. F. Rezső mű- és keresk. kertész, Bonche Ferencz, királyi kertigazgató, Richter L. R. mű- és keresk. kertész, Lämmerhirt O. városi kertfelügyelő, Hanbold B. mű- és keresk. kertész, Müller A. építész, Pekrun A. magánzó, Mattersdorff A. bankár, Poscharsky O. faiskolatulajdonos és Bertram M. kir. kertigazgató, ki az ültetvényeket is felül fogja vizsgálni. Mivel a biztosítási alap 100000 márka, azért e vállalat sikere már eleve is biztosítva van. A rövid idő múlva kiadandó részletes program mindenféle növényre, virágrendezetek, zöldség- és gyümölcsféléket, a kertészeti irodalom és kertészeti eszközökre fog terjedni.

Minden jel arra mutat, hogy a kiállítás minden tekintetben nagyszerű, sőt talán egyedüli lesz a maga nemében.

Egy rózsató jövedelme.

Müller lembergi kereskedelmi kertész Németországban üvegházában kiültetett egy Maréchal Niel növényt, mely most 8 méter hosszú és 5 méter széles, tehát 40 □-méter üvegtérületet borít és a lefolyt évben közel 1900 rózsát fejlesztett. Átlag 25 fillérrel számítva egy virágot, ezen egyetlen egy tő tehát több mint 450 márkát hozott tulajdonosának. E tő még egyre nő tovább s számos erős hajtásokat hoz.

Hogy rózsák, melyek az üvegházban oly jól jövedelmeznek, nem tartanak soká, tapasztalatból tudjuk. Ha egy rózsaházat 10 évig használtunk, akkor jól tesszük, ha azt újból jövedelemhozásra serkentjük.

Finger Gyula †.

Finger Gyula, nagy rózsá- és kertkedvelő, Bécs-Mödlingből, mult évi december 19-én halt meg pár év előtt épített új villájában, a millstadti tónál Karinthiában. Nemes gondolkozású és nemes szívű volt és mindenki becsülte, ki őt ismerte. Néhány rózsá- és növényfaj hordja nevét, s azt a jövőben is tisztelt emlékezetben tartandják.

Kiadója: MÜHLE VILMOS, TEMESVÁROTT.

Souvenir
de Christophe Cochet.